

Webinar NF2050 Vragen (anoniem) en antwoorden gegroepeerd

Leeswijzer: Vragen zijn genummerd, soms zijn meerdere vergelijkbare vragen samengevoegd en van elkaar gescheiden met een / antwoorden zijn cursief. Reacties uit de chat op een vraag zijn met opsommingstekens op een rij gezet.

1. Ben benieuwd wat Wetterskip vindt van visie op waterbeheer in NF2050? / Waarom deed Wetterskip niet mee? Nu komt er weer een aparte blauwe visie ...

Eens met constatering dat water een basisvoorwaarde is en dat daar kansen liggen. Veel kansen zijn al opgepakt in KRW-aanpak, natuurvriendelijke oevers e.d. Verder wordt er dit jaar een ambitie t.a.v. biodiversiteit vastgesteld door het AB.

Er kunnen sowieso meer visies worden verwacht de komende tijd, vanuit landbouw, woningbouw, energietransitie. Dat is niet erg, het zijn allemaal verschillende invalshoeken. Door ze "over elkaar heen" te leggen kunnen we hopelijk snel komen tot brede consensus.

- Reacties in de chat: "50 km friese zeedijk gaat op schop iov HWBP en Wetterskip is er oog voor de ecologie in dit project? Zo ja, wat en hoe dan?"
- "jazeker. Dat wordt in de projectuitwerking meegenomen." "Is daar al wat meer duidelijkheid over? ergens te lezen?" "helaas, ik weet niet of er openbare stukken zijn ..."

De dijkversterking wordt gecombineerd met ecologische maatregelen uit de landelijke Programmatische Aanpak Grote Wateren. Meer hierover is te lezen op:

<https://www.wetterskipfryslan.nl/projecten/koehool> .

2. Zijn de bestaande natuurgebieden groot genoeg om de biodiversiteit te behouden?

Natuur beperkt zich niet tot natuurreservaten. Als bestaande natuurreservaten onderdeel worden van een natuurinclusieve maatschappij, met robuuste verbindingen én overgangszones, dan kan er veel worden bereikt. Voor hele kwetsbare soorten blijft maatwerk nodig en zijn natuurreservaten onmisbaar. Sommige soorten vragen daarbij om uitbreiding van reservaten en misschien ook (her)introductie. Niet alle natuur hoeft alleen binnen het Natuurnetwerk te zitten.

3. Wat kan ik als burger verwachten van de provincie wanneer ik aan de slag wil met biodiversiteit?

De Provincie voelt zich verantwoordelijk voor het herstel van de biodiversiteit in Fryslân en heeft daarvoor een Biodiversiteitsherstelprogramma. Hierin worden allerlei partijen opgeroepen mee te denken en mee te helpen bij het herstel van met name populaties van soorten waarvoor Fryslân een bijzondere verantwoordelijkheid heeft (soorten van Fries Belang). Daarnaast vindt de provincie het belangrijk dat initiatieven vanuit de "mienskip" worden ondersteund. Jaarlijks wordt daarvoor de Subsidieregeling herstel biodiversiteit Fryslân opengesteld (<https://www.123subsidie.nl/subsidie/subsidieregeling-herstel-biodiversiteit-fryslan/>) en ook kan een aanvraag voor financiële ondersteuning worden ingediend via het Iepen Mienskipsfûns (https://www.fryslan.fr/subsidies/subsidies-regelingen_3217/item/iepen-mienskipsfuns-fryslan_8680.html).

4. In Zuid-oost Friesland is de natuur pal naast een beschermd N2000 stiltegebied sinds jaren volledig aangetast door pesticide gebruik in de argoindustrie. Wat zijn de plannen met betrekking voor Bufferzones naast een N2000 gebied ter herstel van de natuur? / Zeer benieuwd naar de plannen binnen Natuerlik Fryslân 2050 rondom het verbieden van Pesticide en Agro industrie nabij N2000 gebieden.

Het instellen van buffer-(of overgangs-)zones wordt momenteel verkend als één van de maatregelen om stikstofgevoelige Natura2000-gebieden te beschermen en te herstellen. Meer is te lezen op: https://www.fryslan.frl/beleidsthemas/stikstof_44481/ . Vanuit Natuerlik Fryslân pleiten we ervoor om veel doelen in zo'n bufferzone te combineren: minder stikstof, hogere waterpeilen, koolstof opslaan in de bodem, goed weidevogelgebied. Daar past geen of laag gebruik van pesticiden goed bij. Tot nu toe is dat onderwerp nog niet meegenomen in de stikstof aanpak. Een mooi voorbeeld dat het nog integraler kan.

5. Wat kan de overheid doen om de overgang naar een kringlooplandbouw te ondersteunen, m.n. bij bestrijdingsmiddelen gebruik? / Hoe verhoudt het systematisch gebruik van agriochemicaliën zich tot deze landschapsvisie. De effecten zijn alle grenzenoverschrijdend, al weten we nog bijna niks (gelukkig wil gedeputeerde Fokkens bouwen op kennis!)/ Wil de overheid wel voldoende investeren in onderzoek naar effect pesticiden?

De rijksoverheid laat zich bij het toelaten van nieuwe hierin adviseren door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Het verbieden van reeds toegelaten middelen is zonder onderbouwd advies niet mogelijk. Bovendien heeft Europa daar ook een stem in. Als maatschappelijke partijen bepleiten we om geen of zo weinig mogelijk pesticiden te gebruiken, dat past bij wat wij onder een "natuurlijke landbouw" in 2050 verstaan.

6. De Waddeneilanden vallen buiten deze visie? / Zijn de wadplaten geen landschap dan? Zoet-zout overgangen?

Dat klopt. Dit is een bewuste keuze geweest. Op de Waddeneilanden spelen veel specifieke dossiers die ook vrij autonoom worden behandeld door de eilandbewoners. Ook hydrologisch liggen de eilanden "los" van het vasteland. Het toevoegen van de eilanden had de opdracht veel uitgebreider gemaakt, waar niet voor is gekozen. We moesten een grens stellen. Bij de Noordelijke kleischil is de overgangszone naar het Wad wel nadrukkelijk meegenomen in dit verhaal (o.a. met zoet-zoutovergangen). We zijn het er wel over eens dat er ook een vergelijkbare visie voor de Waddeneilanden zou moeten komen nog.

7. Ik ben benieuwd welke rol de tafelzitters zien voor recreatie en toerisme in Natuur en Landschap als basis voor onze toekomst?

Door het realiseren van Natuerlik Fryslân 2050 worden karakteristieke kenmerken van het Friese landschap verder versterkt en beter herkenbaar. Door een grotere biodiversiteit wordt het landschap bovendien kleurrijker en levendiger en daarmee aantrekkelijker voor bewoners én recreanten. Tot slot zal het aandeel natuur toenemen waardoor er meer mogelijkheden ontstaan voor zonerings- en juist drukker bezochte gebieden, zonder dat de natuur daar overlast van ondervindt. Verwacht wordt daarom dat kansen voor

recreatie en natuur zullen toenemen. Wat ons betreft begint natuur bij de drempel, zodat de mogelijkheden voor groene recreatie in en om de stad toenemen.

8. Hoe komen we van dromen naar project? / Hoe zien jullie de rol van verschillende stakeholders (inwoners, bedrijven, inwoners, overheden) in de totstandkoming van deze visie? / de aarde, planten en dieren zijn ook een stakeholder, niet alleen de mensen. / Hoe houden we een 'open houding' t.a.v. de 2050 opgave zonder dat het strand in de bestuurlijke drukte van iedere dag. Is het niet tijd voor een "Toekomstteam Fryslan 2050" die werkt aan brede welvaart voor toekomstige generaties?

We zullen deze "onderlegger" de komende maanden delen en toelichten waar dat maar kan. Er zijn ontzettend veel "overlegtafels", denk aan de Natura2000-uitvoeringsteams, veenweidepilots, regiodeals en herinrichtingsprojecten. De Provincie is bezig met het opstellen van agenda's voor landbouw, landschap en natuur. Op al deze plekken zullen we deze kaart inbrengen als basis voor verdere invulling. De planten en dieren nemen we in onze visie als "medebewoners" op elke kaart mee naar de overlegtafels.

De Provincie heeft ook al laten weten graag integraler en efficiënter te willen werken inzake alle ruimtelijke opgaven. We hopen dat er daardoor nieuwe kansen ontstaan.

Het idee voor een onafhankelijk team dat aan de slag gaat met de toekomst van Fryslân spreekt ons tot slotte erg aan (misschien regionaal in te vullen zodat we ook concreter kunnen worden).

- Reactie in de chat: "Inderdaad zijn de 'medebewoners' (planten en dieren) van groot belang. Gaat de visie gelukkig ook over!"

9. Gaan we dan ook eindelijk en snel eens de juiste beslissingen nemen ookal betekent het dat we niet alleen maar vrienden maken? / Waarom is er pas nu zo'n visie opgezet? Er is al jaren aan wetenschappelijk bewijs dat we de handen in een moeten slaan om mensen aan de tafel te krijgen en deze moeilijke kwesties (landgebruik, biodiversiteit, water, enz). Hoe lang moeten we wachten tot de visie realiteit wordt? / De grote opgaven moeten leidend zijn voor het gesprek en niet meteen die zogenaamd tegengestelde belangen. Niet meteen tegenover elkaar maar naast en met elkaar staan.

Het klopt dat de urgentie wetenschappelijk goed is onderbouwd en steeds breder wordt onderkend. Wat ons betreft gaan we dan ook meteen aan de slag, juist in die al lopende processen en met reeds beschikbare budgetten is al een heel mooi begin te maken met het ontwikkelen van een mooi en herkenbaar landschap waarin urgente opgaven in samenhang worden opgelost en een logische plek krijgen.

10. Komt de economische meerwaarde van natuur nog aan bod, bijv. voor gezondheid, wonen, natuurinclusief boeren, groene en blauwe diensten? / In hoeverre wordt het gezondheidsaspect meegenomen in de afwegingen/deze visie? Een gezonde leefomgeving is van belang voor inwoners met alle (ook financiële) voordelen van dien.

Jazeker, wij denken dat deze visie onomstotelijk duidelijk maakt hoe belangrijk natuur en landschap zijn voor deze en andere belangrijke functies voor mensen, zoals gezondheid en geluk. En dat natuur en landschap ons juist kunnen helpen om deze functies toekomstbestendig te maken. In de uitwerking van natuur in en rondom de dorpen komt dit aspect ook duidelijk aan de orde.

11. 30 jaar is een vrij korte termijn als je het over natuur hebt. Wordt in dit rapport ook verder gekeken ná 2050?

Nee, deze visie richt zich eerst op 2050, omdat veel keuzes die we nu samen maken bepalen hoe deze toekomst er uit komt te zien. Veel grote ruimtelijke opgaven richten zich zelfs op 2030, wat betekent dat er de komende 10 jaar al heel veel (onomkeerbare) stappen zullen worden gezet. Deze visie wil daarbij richtinggevend en sturend zijn.

- Reacties in de chat: “wat is “het” landschap wat we willen?”
- “Het landschap niet als een onbedoeld resultaat van alle ontwikkelingen, maar als een logisch voortborduren op wat we hebben, maar dan natuurlijker.”
- Vermijd woorden als “verzilveren” en “goud”, veel te veel vanuit economische belangen geredeneerd en vanuit de mens.

12. Wat hebben de opstellers van de visie aan lessen uit het verleden meegenomen en dan gericht op de totstandkoming van het huidige landschap?

Een les uit het verleden is dat je eerst goed moet nadenken voordat je tot actie over gaat. Ook hebben we geleerd dat we niet teveel op de overheid moeten wachten maar ook zelf initiatief kunnen nemen. Tot slot hebben we ons gerealiseerd dat ook wij dit niet alleen kunnen en dat dit lukt alleen in samenwerking met alle partijen (inclusief de natuur).

- Reactie in de chat: “Hier zou ik iedereen toch aanraden eens op oude Topkaarten (bv. de Bonneblaadjes 1:25.000) te kijken. De oplossing c.q. de keuze van gebieden geschikt om weer te vernatten is daarmee zo gemaakt!”

14. 45.000 extra woningen in Fryslân (een stad zo groot als Leeuwarden!), waarom? wat is de vraag? / Is er een demografisch onderzoek dat de noodzaak om deze 45.000 woningen hier te bouwen onderbouwd? / Kan ook wonen en werken weer samengaan? Kan een stuk schelen in infrastructuur. / Is woningbouw niet ook een oplossing voor meer natuur en natuurinclusieve landbouw, gebaseerd op de hogere waarde van bouwgrond, zoals eerder is voorgesteld in Plan Natuurrijk Nederland? / Kijk bij alle opgaves vooral ook naar het belang van Fryslân en de regio's! / Laat woningnood randstad niet leidend zijn. / De aanpak van het ecommunity park vraagt om een ruime opzet: uitbreiding. Moet je vanuit natuur-perspectief niet liever denken aan inbreiding? / Klimaatverandering vraagt extra inzet als het gaat om keuzes waar en hoe te bouwen. Als water meer leidend wordt dan is anticiperen op de klimaatverandering wezenlijk, waar kun je wel of niet bouwen. Hoe zit dit in de visie?

De opgave van 45.000 woningen is door het college van Gedeputeerde Staten (na overleg met de gemeenten) als bod aan het Rijk gedaan. De opstellers van Natuerlijk Fryslân hebben

sterke bedenkingen hierbij. Groei in aantal inwoners of een overloop worden van de Randstand leidt gemakkelijk tot verlies van kwaliteit van het landschap en natuur. Deze visie kan echter dienen als startpunt voor wat natuur en landschap nodig hebben en hoe natuur en landschap ook kunnen voorzien in behoeftes van nieuwe bewoners. Grotendeels is dit binnenstedelijk op te lossen. Ook kijken waar woningbouw kan helpen een probleem op te lossen en natuur en landschap te versterken, bv door ongewenste elementen te verwijderen. Daarna komt het goed inpassen, bv door het landschap de wijk in te laten lopen en meer zachte overgangen te realiseren ("Natuur tot aan de voordeur").

- Reacties in de chat: "Het is wel duidelijk een ministerie van VROM moet als de sodemieter weer terug komen."
- "Om er samen uit te komen, is er een regisseur nodig. Zijn dat de initiatiefnemers van deze visie? Ik vind dat de overheid daar weer zijn rol moet nemen."
- "Laten we niet wachten op landelijk maar start ook gewoon in Friese regio!"
- "Ja mooi als primeur en voortrekker."
- "Wordt het voorkomen van landschapspijn nog genoemd in de visie? In 2050 geen landschapspijn, maar landschapsvreugde in Fryslân!"
- Maar er is zeker wel een regisseur nodig! (de overheid) om het proces te stroomlijnen en de vaart erin te houden.

Uit het webinar: wij kunnen dit in Fryslân prima zelf, kijk naar "Natuer mei de mienskip". Dat is de Friese kracht, die zit bij de inwoners zelf. We moeten in Fryslân de regie zelf oppakken, om te voorkomen dat we overruled worden door de Rijksoverheid. Dan moeten de Fries overheden en maatschappelijke organisatie nu wel laten zien dat we dit zelf kunnen en ook doen.

15. Alleen de overheid een rol geven lijkt mij niet de oplossing. Economisch belang heeft te lang geregeerd. Wat doen we in Fryslan met het begrip brede welvaart?

Brede welvaart, waarbij ook waarden als geluk, gezondheid, een mooi en biodivers landschap e.a. meewegen, kan helpen bij het realiseren van deze visie.

16. Kan er in het veenweidegebied ook nieuw veen gecreëerd worden?

In de overgangszones is dit waarschijnlijk een kans, om groeiend veen te realiseren en daarmee koolstof op te slaan. Dit is de plek waar de veengroei ooit begon en de natuurlijke processen die daar voor zorgden kunnen we gewoon weer aan het werk krijgen. Dat leidt wel tot een ander landschap met ander grondgebruik. Er moeten daarom duidelijke en goed doordachte keuzes worden gemaakt.

- Reacties in de chat: "Nieuwe veengroei is mogelijk, ook via de de landbouw. Alleen moet je dan denken aan andere gewassen en producten dan nu, volgens het gedachtegoed van paludicultuur."
- "Daar is echter nog erg weinig draagvlak voor heb ik gemerkt"

17. Wat betekent de visie voor 2050 voor de gemaakte keuzes van de natuurdoeltypes in de huidige natuurgebieden? / Zijn er aan deze visie naast het schetsen van de

opgaven ook concrete doelstellingen gekoppeld (als advies) i.h.k.v. herstel biodiversiteit? Zoals de Europese biodiversiteitsstrategie, maar dan vertaald naar Friesland?

Het behoud van bestaande natuurwaarden (doelen) stond voorop. Voor sommige gebieden proberen we naar een hoger ambitieniveau te komen. Er staan geen concrete doelen in het document, daarvoor is het te abstract. Het is de bedoeling dat detailuitwerkingen gaan plaatsvinden in de gebiedsprocessen. We realiseren ons wel dat de klimaatverandering zo snel gaat dat we in 2050 deel met andere planten- en diersoorten leven. Daarom is de zwarte ibis alvast als (potentiële) medebewoner opgenomen.

18. Waar in deze visie is ruimte voor energieopwekkende voorzieningen?

Net als landbouw en woningbouw is er ook bewust voor gekozen om op deze kaart niet al in te vullen waar wel of geen ruimte is voor vervangende energieopwekking zoals zonneparken en windmolens. Deze kaart is een onderlegger die gebruikt kan worden bij het invullen van die grote ruimtelijke opgave. De kaart geeft ook voor de energietransitie aan welke waarden en natuurlijke processen wáár in Fryslân aan het werk zijn en bescherming verdienen óf juist beter benut kunnen worden om deze transitie in te passen.

19. Hoe voorziet het plan in het verhogen van de betrokkenheid en waardering van mensen voor landschap en natuurlijke processen? Het inzien dat een mens onderdeel is van een natuurlijk netwerk is de basis voor verandering...

Wij hopen dat deze webinar en de fysieke producten die zijn opgeleverd voor NF2050 door heel veel mensen zullen worden bekeken en heel veel mensen zullen inspireren. Daarnaast willen we deze visie gebruiken als basis voor een nieuw op te zetten educatieprogramma voor scholieren en studenten om deze doelgroep ook bewust te maken van de opgaven en de kansen die er liggen in natuur en landschap. Om iedereen uit te nodigen zijn eigen gedachten aan deze denkwijze toe te voegen hebben we een lege kaart toegevoegd. Door deze ruimte voor eigen ideeën en eigen inzichten te bieden nemen we lezers van deze visie serieus en nemen we een eerste stap om deze visie eigen te maken.

20. In Noord-Oost kunnen boeren een ontheffing krijgen voor het injecteren van mest (had ik begrepen) met goede gevolgen voor het bodemleven. Klopt dat? Ook een idee voor de rest van Fryslân?

Dit is een detailvraag die weinig te maken heeft met NF2050. Wij hebben hier geen kennis van genomen en betwijfelen of deze conclusie klopt gezien vele eerdere publicaties waaruit juist het tegendeel is gebleken.

21. Wat te denken van de voormalige droogmakerijtjes Dennis?

Deze vinden we idd. ook in de Friese kleistreek.

22. Ik mis ook het specifieke landschap Noardeast-Fryslân, is nog niet meegenomen maar verdient wel zeker een plek. Lees de landschapsbiografie van Noardeast Fryslân over al het moois daar!"

Noardeast-Fryslân valt onder het landschap “Leijen, Lits en Lauwers!” en is wel degelijk uitgewerkt in de visie!

23. Wat is het vervolg?

Dit is de start van een gezamenlijke reis. We nodigen iedereen uit om mee te praten, te denken en te helpen! Zie www.Natuerlikfryslan2050.nl

- Reacties in de chat (naast complimenten en bedankjes): “We zouden ons allemaal toch verantwoordelijk moeten voelen met zulke opgaven om natuurinclusief te werken, zeker ook it Wetterskip: kansen geven ook verantwoordelijkheid!”
- “Iedere bestuurslaag heeft zijn eigen rol en verantwoordelijkheden, ook de provincie en het wetterskip.”
- “De reis Kunst en Landschap brengt de transities in beeld!begint nu pas.”
- “NFW is ook een mooi voorbeeld van de hoge biodiversiteitswaarde van oude bomen in singels en wallen. Het goede voorbeeld van behoud en waarde voor een mild klimaat verdient navolging.”
- “Krijgt deze visie ook een hoekje in het Natuurmuseum?”
- “vergeet ook sence of place niet”